

Revija za kriminalistiko in kriminologijo

LETÖ XII.

LJUBLJANA 1961

ŠT. 1

Kriminološko in penološko raziskovanje

Leon Radzinowicz, doktor prava, Wolfson profesor za kriminologijo in ravnatelj Inštituta za kriminologijo univerze v Cambridge, Anglija

Članek je referat na II. kongresu Združenih narodov za preprečevanje hudodelstvenosti in za postopek s storilci kaznivih dejanj, ki je bil v Londonu avgusta 1960. Objavo v naši reviji je avtor, prof. dr. Radzinowicz, ljubeznivo dovolil. Članek doslej še ni bil objavljen in bo zaradi aktualnih problemov, ki jih obravnava, za nas posebej zanimiv. (Opomba uredništva).

Gospod profesor Lopez-Rey me je v imenu Sekretariata Združenih narodov povabil, naj predavam na II. kongresu Združenih narodov za preprečevanje hudodelstvenosti in za postopek s storilci kaznivih dejanj. To povabilo si štejem v veliko čast. Določena mi je zanimiva, a težavna tema — kriminološko in penološko raziskovanje. Čutim se počašenega, hkrati pa sem v zadregi. Kajti, kako bi mogli pričakovati, da bom povedal v tako odlični družbi strokovnjakov z vseh strani sveta kaj novega ali pomembnega. Vnaprej sem prepričan, da se vam bo dozdevalo marsikaj, kar nameravam povedati, samo po sebi umevno in vsakdanje.

*

Samo po sebi je umevno, da šele kaznivo dejanje in zakonito zagrožena kazen omočata kriminološko in penološko raziskovanje. Toda za tako raziskovanje je potrebna tudi jasna konцепцијa o smotru kriminologije, kar pa je še vedno dokaj nejasno in pereče vprašanje.

Kaj je kriminologija? Kaj je njen predmet? Že na to začetno vprašanje se moram kritično ozreti. Znanstveniki, zlasti v Evropi, uporabljajo še vedno preveč časa za to, da bi sestavili popolno in izčrpno definicijo kriminologije in razdelili njena različna torišča na oddelke in pododdelke ter jim določili imena. Isti pisci pa hkrati vztrajajo pri tem, da so te različne veje med seboj povezane in da jih ni mogoče obravnavati ločeno drugo od druge. Pred nedavnim je neki razgledan holandski profesor kriminologije posvetil temu vprašanju celo knjigo. V mno-

gih znanih revijah pa izhajajo članki, ki obravnavajo odnos med kazenskim pravom in kriminologijo ter odnose med različnimi vejami kriminologije same. Lahko bi naštel več kot dvajset pododdelkov, ki jih najdemo v znanstveni literaturi in vsak izmed njih ima svoje ime. Če te pododdelke združimo, sestavljajo spoštovanje vzbujajoč seznam: kriminalna antropologija, kriminalna biologija, kriminalna ali forenzična psihiatrija, zaporniška antropologija, kriminalna psihologija, sodna medicina, sodna psihologija, kriminalna sociologija, filozofija kaznovanja, kaznovalna politika, kazenskopravna judikatura, kriminalna politika, kriminalna statistika, penologija, metode prestajanja kazni, pravila za izvrševanje kazni zapora, zaporniška pedagogika, policijska znanost, kriminalistika, kriminalna profilaksa. Tako pretirano število oznak je težko opravičiti. Zmedo pa še povečuje dejstvo, da ima marsikatera izmed njih za različne avtorje različen pomen.

Ne zanikam, da je koristno z nekaj besedami označiti področje, ki ga obsega kriminologija, vendar le v obliki kraškega uvoda v tečaj predavanj. Ne odobravam pa zamotočnih definicij in delitev, pa tudi ne dokaj naivnega preprčanja, da bi lahko izdelali jasne definicije, ki bi jih koristno uporabljali pri poglabljjanju kriminološkega znanja. To intelektualno delo je precej abstraktno in shematično. Poznam pa mnogo koristnejših zaposlitev. To, kar vam nameravam posredovati, ni definicija, temveč delovni opis. Kriminologija v ožjem pomenu besede se ukvarja s pojavom kriminalitete in s študijem faktorjev okolja ter osebnih okoliščin, ki lahko vplivajo na delinkventno ponašanje in na stanje kriminalitete nasploh, ali pa so z njima v zvezi. S tem pa predmet kriminologije ni in tudi ne sme biti izčrpan. Preostaja namreč življenjsko pomembni problem boja zoper kriminaliteto. Sistematični študij vseh ukrepov, ki jih je treba storiti v boju zoper kriminaliteto na področju posredne in ne-

posredne prevencije, na področju delovanja kazenskopravnega sistema, izvrševanje kazni in drugih oblik postopka s storilci kaznivih dejanj, je nedvomno integralni del kriminologije. Če ločimo ta praktični aspekt od kriminologije, jo ločimo od realnosti, s tem pa jo napravimo neplodno. Individualno bistvo kriminologije je v njenem posebnem namenu, zaradi katerega je tudi nastala, namreč v študiju kriminalitete in njenih pogojev, v študiju prevencije tega pojava in v študiju postopka z delinkventi. V kratkem pregledu bom označil poglavite omejitve, ki jih mora po mojem mnenju upoštevati uspešno kriminološko raziskovalno delo. Obravnaval jih bom v obliki predlogov.

Prvič: Kriminologija ni primarna in sama sebi zadostna znanost. Posega v mnoge druge vede, ki obravnavajo človeka in družbo. Vsak napredek v raziskovanju vzrokov hudočestvenosti mora izhajati iz vzajemnega napredka, doseženega na drugih področjih človeškega znanja.

Družič: Enostransko stališče, ki temelji na predpostavki, da je delikt posledica enega samega vzroka, je treba opustiti. Tudi če je hipoteza o tem vzroku zelo široka, kot na primer hipoteza o podkulturnah ali hipoteza o socialni diferenciaciji, potem ta vzrok še vedno ni edini vzrok, temveč le del celotnega kompleksa raznih vplivov in lahko v najboljšem primeru problem le delno obrazloži.

Tretjič: Poskus, osvetlitvi vzroke hudočestvenosti, bi bilo bolje popolnoma opustiti. Kajti v najboljšem primeru lahko le medlo osvetlimo kombinacijo nekaterih faktorjev in okoliščin, ki so v zvezi s kriminaliteto. Toda tudi tedaj moramo priznati, da isti faktorji ali okoliščine lahko pogojujejo še druge oblike socialne neprilagojenosti ali celo takšno počasjanje, ki se šteje za normalno.

Četrtyč: Takó omejeno raziskovanje pa bi morali še nadalje omejiti s tem, da ga usmerimo k proučevanju posameznih skupin delinkventov. Raznolikost v okviru opazovanih širših skupin, ki obsegajo na primer ožje skupine nasilnih, premoženjskih in seksualnih deliktov, je zelo veika. Razlike med temi ožjimi skupinami v življenjskih razmerah, v osebnostni strukturi, v motivacijah in v kriminalni preteklosti so pogosto večje kot razlike med širšimi skupinami samimi.

Petič: Faktorji in okoliščine dobivajo z napredkom raziskovalnih metod in s porajajočim se spoznanjem o kompleksnosti problemov, ki so z raziskovanjem povezani, drugačen pomen. »Ekonomski pogoji« kot faktorji, ki vplivajo na hudočestvenost, danes ne pomenijo več tega, kar so pomenili pred 30 leti. Koncept »razrvanih družin« je prešel

svoj dejanski okvir in vsebuje danes vse čustvene odnose med starši in otroki. Čeprav bi lahko naštevali še nadaljnje primere za stalno vsebinsko spremicanje pojmov, se nam to na tem mestu ne zdi potrebno. Ne smemo pa seveda prezreti njihovega medsebojnega spremenljivega učinkovanja.

Sestič: Metode, ki se uporabljajo v kriminologiji, so skoraj enako različne kot njeni cilji. Poznamo zgodovinsko metodo, metodo neposrednega opazovanja in pogovora, metodo psihološke in klinične preiskave, statistično metodo in komparativno metodo. Vsem tem metodam je skupno to, da so induktivne in ne deduktivne, da so empirične in ne spekulativne. Vse pa imajo eno bistveno pomajkljivosti, namreč da niso eksperimentalne v pravem pomenu besede. Pojavov hudočestvenosti in kaznovanja ne moremo oddvojiti od drugih pojavov, ne moremo jih prestaviti v drugačno okolje, ne moremo jih podvreči laboratorijskim poskusom tako kot pojave, ki niso v neposredni zvezi s človekom. Včasih uporabljamo samo eno izmed metod, zelo pogosto pa jih je treba združiti več. Kot mnoge druge stvari, so tudi metode dela bolj ali manj »moderne«. Včasih, ko pričakujemo od posamezne metode pretirano mnogo, sledi temu njen popoln neuspeh. Zato moramo posebej poudariti potrebo po previdnosti pri izbiri in uporabi posameznih delovnih metod ter potrebo po razumevanju njenih notranjih omejitev. To zadnje opozorilo bi lahko ilustriral z uporabo statistične metode, zlasti v prognostične namene, kar je sedaj tako v modi. Toda moram se odpovedati tej skušnjavi.

Sedmič: Iz porajajočega se spoznanja o kompleksnosti pojavov kriminalitete in iz spoznanja, da je treba izkoristiti vire različnih vej človeškega znanja, izhaja med drugim tudi zaključek, da je mogoče napredovati le s pomočjo tiste metode, ki jo včasih označujemo kot skupinsko delo: psihiater, socialni psiholog, penolog, pravnik in statistik naj skupaj opravljajo neko raziskovalno delo. Tako sodelovanje ima gotovo za posledico tesnejšo povezavo in intimnejšo izmenjavo mnenj glede metode in smotrov raziskave. Tudi ne more biti dvoma o tem, da lahko na primer neko raziskovalno delo, ki ga je prevzel penolog, pridobi na širini in globini, če ga deloma pregleda in predela tudi socialni psiholog. Vendar pa mislim, da lahko raziskava, ki od vsega začetka združuje različne discipline in je odvisna od koordinacije individualnih metod in med seboj razlikuje se terminologije teh disciplin, nosi v sebi kak neuspeha in bo neizogibno razpadla na mnogo delov. Sodelovanje več disciplin poraja namreč samo po sebi centrifugalne silnice.

Osmič: Viri, s katerimi lahko računa kriminologija glede strokovnih kadrov in finančnih ter tehničnih sredstev, so tudi v najboljših pogojih omejeni. Zato je zlasti važno zagotoviti **ekonomično in pretehtano razporeditev dela**. Raziskav o dinamiki delinkventnega ponašanja seveda ne smemo zanemariti. Pomembno mesto pa naj zavzamejo deskriptivne, analitične raziskave o stanju kriminalitete, o različnih skupinah storilcev, o delovanju kazenskopravnega sistema, o učinkovitosti različnih načinov tretmana, o delovanju penitenciarnega sistema – z eno besedo, raziskave z vseh področij, ki jih obsegata kaznalna politika in penologija. Pri tej razdelitvi pa nas ne smejo preplašiti tisti, ki vzvišeno postavljajo tako imenovano »čisto raziskovalno delo« nasproti uporabnemu. Če bo tako delo dobro organizirano, ne bo samo povečalo družbene koristnosti kriminologije, temveč bo izboljšalo metode opazovanja in nudilo načnejši pogled na obravnavane probleme.

Devetič: Kriminologija je razmeroma mlađa veda, njen predmet pa je zamoten in spremenljiv. Če želimo, da bo upoštevana in zanimiva, se moramo zavedati, da je izredno pomembno, kako se objavljamjo njene ugotovitve in gradivo. Toda bojim se, da je mnogo kriminološkega gradiva pobaranega z manirizmom in kaže enaka popačenja kot številne socioološke raziskave. Žargon, napihanje, pretirano obdelani statistični podatki, lvoljenje za prisiljenimi hipotezami, pretencioznost in ponavljanje – to so najhujši grehi. Mnogo kriminološke literature, ki se danes tiska, ima samo prehodno vrednost. Tisto pa, katere vrednost je trajnejša, le pogosto spremila gradivo, ki bi sploh ne smelo biti tiskano. To se nanaša na učbenike, monografije in na številne članke.

Desetič: Kriminologi se morajo izogibati pretirani **vnemi, dogmatičnim resnicam in ozkemu strokovnjaštvu**. Problema kriminalitete ne morejo rešiti in kaznivo dejanje morajo v precejšnjem obsegu sprejeti za neogibno in za integralni del naše družbe. Hudodelstvenost se izogiblje trdni in prevzgojni roki, se včasih malo umakne, toda le zato, da naredi nov skok naprej; včasih pa se njena oblika in razmerja rahlo spremene. Često zato, ker družba sama določa nova kazniva dejanja ali nudi nove možnosti za kršitve prava, včasih pa preprosto zato, ker poraja kaznivo dejanje nove »moduse operandi«. Hudodelstvenost ostaja namreč stalen simptom vsake družbe, ne glede na njene rasne, nacionalne, socialne, moralne ali ekonomske pogoje. Znaki, s katerimi merimo hudodelstvenost, so umetni: popolnoma drugačno podobno bi dobili, če bi hudodelstvenost proučevali v odnosu do skušnjav in možnosti,

ki jih naša moderna družba tako širokosrčno nudi, ne pa v odnosu do neke demografske enote.

Pravilna je ugotovitev »Bele knjige« o penitenciarni praksi v razvijajoči se družbi, ugotovitev namreč, da »kriminalite te ni mogče uspešno obravnavati brez poglobljenega poznanja njenih vzrokov«. Ne smemo pa vztrajati preveč dogmatično pri povezovanju kriminoloških raziskovanj s penitenciarnimi reformami. »Probation« tretman, sistem vzgojnih poboljševalnih domov (borstal), mladinska sodišča in številni drugi moderni inštituti niso bili uvedeni na podlagi novih in točnih kriminoloških izsledkov. Lahko rečemo, da so se na splošno razvili ali pod vplivom religioznih gibanj in človekoljubnih pobud ali začasnih praktičnih ukrepov ali pod vplivom neposredne, zdruge presoje, podprtne z izkušnjami. Vzdrževanje tesne zveze s tistimi organi, ki se ukvarjajo s kazenskim pravosodjem in z izvrševanjem kazni, je torej eden izmed najbolj obetajočih pripomočkov za to, da kriminologi obdrže praktično in realistično naziranje.

To pa me vodi tudi k mnenju, da morebiti preveliko opiranje na ozke strokovne ugotovitve nevarno. Kriminologi se morajo zavedati, da kriminološke ugotovitve ne morejo niti izključno niti v pretežni meri narekovati čisto posebnih rešitev številnih kazenskopravnih in penitenciarnih problemov. V družbi obstoje namreč globoko zakoreninjena in daljnosežna moralna načela, obstoje konkretne družbene razmere, načela o težko opaznem, a nujno potrebnem ravnotežju med pravicami posameznika in varovanju družbe. Ta načela predvsem utemeljujejo odločitve na področju penitenciарne politike in često prevladujejo nad ugotovitvami strokovnjakov. Kriminologija lahko da kazenskemu pravu in kazenskemu pravosodju novo življenjsko silo, globlji smisel in večjo učinkovitost. Kriminologija lahko pravo obogati, ne sme pa težiti k temu, da bi ga nadomestila.

*

Prehajam k tretjemu delu svojega referata, v katerem bom – sicer prav na kratko – opisal poglavitne smeri, po katerih se očitno razvija kriminološko raziskovalno delo v najbolj naprednih delih sveta. Pri tem se bom omejil le na splošne obrise in na zanimivejša načela.

Do prve svetovne vojne je bilo kriminološko raziskovanje osredotočeno na **evropski kontinent**. Tu je zrasla prva kriminološka šola. V mislih imam seveda Scuolo Positivo, italijanske pozitiviste z Lombrosom, Ferrijem in Garofalom na čelu. Izraz »kriminologija« je bil tedaj prvič uvrščen v znanstveni besed-

njak. Leta 1879 ga je uporabil francoski antropolog Tapinard. Na splošno pa je ta izraz utrdil Garofalo, ki ga je izbral leta 1884 za naslov svoje knjige. Lombrosov »L'uomo delinquente« in Ferrijeva »L'omocida nella psichologia e nella psychopatologia criminale« sta poglavita plodova empiričnega kriminološkega raziskovanja. V Franciji je bila leta 1825 tiskana prva redna kazenska statistika in Quetelet, belgijski genialni statistik, je prvi poizkusil izdelati sociološko študijo o kaznivem dejanju na podlagi statističnih podatkov. Ponovno so v Franciji korigirali lombrozijansko doktrino in mit s sociološkega aspekta, in sicer najprej Gabriel Tarde in Lacassagne, nato pa Henri Durkheim, ta veliki mojster moderne sociologije. Bonger, neutrudljivi zastopnik marksistične teorije o hudodelstvenosti, je v Holandiji raziskoval ekonomske osnove delinkvence kot množičnega pojava. V Nemčiji pa so uvedli skrbne psihiatrične študije o kriminalnem ponašanju. To naštevanje seveda ni izčrpno. Kriminologija se je rodila v Evropi. Evropa pa je kasneje očitno izgubila začetni zagon pri kriminološkem raziskovanju. V Italiji, Franciji, Nemčiji in Belgiji so se žečele pojavljati visokoleteče in pretenciozne empirične raziskave. Približno v zadnjih desetih letih pa je postal način raziskovanja bolj sistematičen v skandinavskih deželah, zlasti na Dansku, Norvešku in Finsku. Upamo pač, da upad raziskovalnega dela v tistih kontinentalnih deželah, ki imajo tako lepo kriminološko tradicijo, ne bo trajen. Na južnoameriškem kontinentu – na splošno rečeno – je prava concepcija modernega kriminološkega raziskovanja v bistvu neznana, čeprav je zanimanje za kriminologijo veliko. Njihove psihiatrične in psihološke raziskave o delinkventnem ponašanju niso napredovale dalj od antropoloških laboratoriјev, ki jih je ustavil v Belgiji pred približno petintridesetimi leti dr. Verwaeck in ki so danes zastareli tako glede smotrov kot tudi glede načina dela. Njihove socialne in penološke raziskave pa so zelo skromne.

Ameriško prizorišče predstavlja temu zares dramatično nasprotje. Vse do leta 1920 je kriminološko raziskovalno delo v ZDA še vedno slonelo na lombrozijanskih razvalinah; kolikor pa je bilo od njih neodvisno, je imelo le nežnatno vrednost. Od tedaj dalje pa je kriminološka znanost na tem kontinentu skokoma napredovala. Temeljito poznanje in stalno spremljanje ameriških metod in izsledkov je danes bistvenega pomena za kriminološko raziskovanje nasploh, čeprav seveda vsa dela niso enako pomembna. Morda so sociološkemu raziskovanju pripisovali včasih prevelik pomen na škodo proučevanja osebnosti; morda je poudarek na prognostič-

nih študijah prevelik. Želim izreči priznanje osnovnemu delu, ki sta ga opravila moja prijatelja prof. Sheldon Glueck s sopogo in drugi. Vendar pa se mi zdi, da bi prognostične študije v bodoče imele več uspeha, če bi bili zaradi njihovih neodstranljivih omejitev bolj kritični do teh študij, zamišljenih kot metode za presojo dinamike individualnega kriminalnega ponašanja ali (zaradi neizogibnih nevarnosti) kot vodiča pri izbirki ukrepov ali pri izvrševanju prevzgojnega tretmana. Toda vsa ta vprašanja se bodo sčasoma sama izkristalizirala. To pa, kar bi moralo pritegniti našo pozornost, je zlasti tako imenovana »raziskovalna akcija«; praktičen načrt, omejen na posamezno teritorialno enoto in na posebnosti pojavov kaznivega dejanja. Smoter teh raziskav je ugotoviti vzroke teh posebnosti in jih kontrolirati s pomočjo kombinacije določenih ukrepov. Več takih načrtov so v zadnjem času začeli uresničevati v ZDA. Toda prezgodaj je še, da bi mogli oceniti njihovo vrednost.

*

Prehajam na četrти del svojega referata – obravnaval bom javno in finančno podporo, ki ju je deležno kriminološko in penološko raziskovanje. Dovolite mi za uvod splošno prিপомbo, ki, upam, ne bo izvenela preveč cinično. Raziskovalnega dela te vrste ni mogoče voditi brez ustrezajoče finančne podpore in brez stalnih raziskovalnih centrov. Toda preveč denarja je lahko prav tako usodno kot premalo. Pri tako imenovanem »organiziranem« raziskovalnem delu obstoji namreč nevarnost pretiranega prenašanja dela na različne stopnje raziskovalnih delavcev. Posledica tega je, da raziskava ni več področje kogarkoli, da nobena izmed više kvalificiranih oseb ni več zanjo odgovorna v pravem pomenu besede. Seveda pa so za sedaj sredstva za kriminološko raziskovalno delo še vedno zelo skromna.

V Evropi obstoji – kar se tiče podpore državnih organov – samo v Angliji posebna raziskovalna skupina v pravem pomenu besede. Ustanovljena je bila v okviru ministrstva za notranje zadeve kot stalen organ. Precej obeta Center za študij mladinske delinkvence v Belgiji, ki je bil ustanovljen ob neposredni podpori ministrstva za pravosodje. Celo v ZDA se Kongres upira odobravanju stalnih javnih fondov za raziskovanje problemov, povezanih s kazenskim pravosodjem in penitenciarno reformo. Kongresu je bilo predloženih več zakonskih osnutkov za zagotovitev takšnega dela, toda nobeden ni bil izglasovan v obeh domovih. Položaj je boljši v posameznih državah. V nekaterih oddelkih

za izvrševanje kazni, zlasti v Kaliforniji, so začeli s pomembnim delom.

Skoraj povsod se očitno kaže zanemarjanje kriminološkega raziskovalnega dela v **okviru univerz**. Devet desetin obstoječih inštitutov za kriminologijo nima kakšnih znatnejših sredstev, ki bi jih bilo mogoče nameniti izvedbi raziskovalnih načrtov. Raziskovalno delo bi v resnici izumrlo, če ga ne bi občasno podpirali skladi za znanstveno delo, toda to je v glavnem omejeno le na ZDA in Anglijo. Za to bi želel izreči posebno priznanje Fordovi ustanovi za zanimanje, ki ga je pokazala za kriminološko raziskovanje. Upajmo, da bodo rezultati opravičili njeno širokogrudnost. Ne moremo dovolj naglašiti, da potrebuje kriminološko raziskovanje sistematično javno pomoč in da je dolžnost moderne države, da to pomoč daje.

*

Kot veste, je predmet mojega predavanja kriminološko in penološko raziskovanje. Toda čeprav me čas priganja, ga moram razširiti tudi na šolanje **kadrov za kriminološko raziskovanje**. Ob pomoči ministra za notranje zadeve in univerze v Cambridgeu sem bil pred kratkim na daljšem potovanju po vodilnih državah ZDA in Evropi. Med vsemi vtisi, ki sem jih dobil, me je najbolj razočaral vtis o veliki zanemarjenosti poučevanja kriminologije, tako na preddiplomski kot na poddiplomski stopnji. Sistematični študij kriminologije je zelo redek. Ta predmet se redko pojavlja celo na seznamih predavanj fakultet za socialne vede. Zato si lahko predstavljate, kakšen je položaj na pravnih fakultetah. To, kar obsega predmet kriminologije, je v resnici samo površen pregled osnovnih podatkov o tretmanu storilcev kaznivih dejanj. Le redko-kje obstoji nadaljevalni tečaj iz kriminologije in to po navadi samo kot opcionalni predmet. Ko preidemo na poddiplomski študij **kriminologije**, pa je slika podobna praznemu slikarskemu platnu.

Celo na inštitutih za kriminologijo je poučevanje fragmentarno, utesnjeno s kratkimi predavalnimi dobam, opravlja pa ga profesorji, katerih poglavitev dejavnosti in interesi so drugje. Brez vojske ni mogoče voditi vojne. Nemogoče je opravljati raziskovanje brez visoko kvalificiranih in dobro šolanih raziskovalnih delavcev. Pri raziskovalnem kriminološkem delu ni mogoč nikakršen bistven napredok, če vzgojno področje ni organizirano tako, da zagotavlja majhno, toda redno število prvovrstnih raziskovalnih delavcev. Raziskovalno delo in poučevanje sta v kriminologiji odvisna drug od drugega. Bistvenega pomena je še vprašanje, kako zagotoviti primerno stalno zaposlitev in ustrezen položaj za tiste, ki se žele speciali-

zirati v kriminologiji. Ne moremo pričakovati, da se bodo posvetili kriminologiji prvovrstni ljudje le z začasnim zaposlitvam in pri kratkotrajnih raziskovalnih načrtih. Ob taki možnosti se ljudje raje odločajo za akademsko kariero na drugih fakultetah ali v državnih organih, nam pa ostaja kader raziskovalnih delavcev slabše kvalitete.

*

Verjetno pričakujete, da bo angleški kriminolog v svojem poročilu obrazložil tudi položaj kriminološkega raziskovanja v svoji deželi.

Lombrozijanska kriminološka concepcija je pri nas ustvarila dvome, če ne celo sovražno razpoloženje nasproti tej novi vedi. Za precej časa je onemogočila, da bi se kriminologija vsidrala v naši deželi. Ne smete pozabiti tudi, da so bili angleški prispevki v dobi, ko se je kriminologija oblikovala, izrazito praktične narave. John Howard in Jeremy Bentham sta predstavnika te smeri. Zato nas ne preseneča, da je bil prvi pomembni kriminološki prispevek naše dežele napad na lombrozijanske teze. Tu mislimi seveda na raziskavo Charlesa Goringa o angleških obsojencih, ki je izšla leta 1913.

Lahko pa rečemo, da se je začelo moderno kriminološko raziskovanje v naši deželi s študijo Sira Cyrila Burta »The Young Delinquent«, ki je prvič izšla leta 1925. Njena odlična metoda in interpretacija sta si takoj pridobili priznanje, zato je prestala preizkušnje hitro napredujoče znanosti.

Preteklih petnajst let smo bili, kot verjetno veste, priča intenzivnemu zanimanju za kriminološko raziskovanje. V Londonski ekonomski šoli, v Maudsley Inštitutu, v Inštitutu za študij in tretman hudodelstvenosti, v Tavistock Inštitutu za medosebne odnose, na univerzah v Nottinghamu, Oxfordu in Cambridgeu se množe raziskave. Dobrodošel prispevek pa pomenijo tudi tista dela, ki sicer obravnavajo druga znanstvena področja, ki pa obeneim prinašajo v kriminologijo sveže nazore. V mislih imam zlasti knjigo baronice Wootton »Social Science and Pathology«.

Drug pomemben razvoj predstavlja rastoča državna podpora in podpora javnosti kriminološkemu raziskovalnemu delu in študiju. »Criminal Justice Act« pooblašča ministra za notranje zadeve, da finančno podpre kriminološke raziskovalne načrte, ki bi bili pomembni za kazensko pravosodje, za prevencijo kriminalitete in za postopek s storilci kaznivih dejanj. To se ne nanaša samo na načrte, ki jih izvajajo univerze in druge inštitucije, temveč tudi na posamezne strokovnjake. Poleg tega je ministrstvo za notranje zadeve imelo za primerno, nastaviti svetovalca za statistiko

in organizirati lastno raziskovalno skupino. Poglavite funkcije te skupine so, kot se mi zdi, naslednje tri: opravljati raziskovalno delo in preskrbeti konkretno informacije ministrstvu za notranje zadeve, kadarkoli bi moglo biti gradivo koristno državnemu vodstvu; nuditi podobne informacije organom, določenim za raziskavo posebnih problemov (na primer kraljevskim komisijam, okrajnim odborom itd.) in, tretjič, opravljati na lastno počudo raziskave o problemih, ki se nanašajo na postopek s storilci kaznivih dejanj in na kazensko pravosodje. Raziskovalna skupina skrbi tudi za objavljanje in izboljšanje kazenske statistike. Rad bi še dodal, da je posvetovalni odbor za postopek z obsojenci, ki je stalni organ pod nadzorstvom gospoda sodnika Barryja, vedno pripravljen uporabiti kakrsnekoli rezultate raziskave, ki so v zvezi z njegovim področjem. Večje upoštevanje kriminoloških raziskav izhaja tudi iz pomembnega mesta, ki ga zavzema delo te vrste v reformnem programu v »Beli knjigi, o penitenciarni praksi v razvijajoči se družbi«.

Razvoj, ki se je pred kratkim začel v Cambridgeu, je del tega kriminološkega preporoda. Približno pred enim letom se je minister za notranje zadeve, gospod Butler, neuradno pozanimal pri lordu Adrianu, predstojniku Trinity Collegea, ki je bil takrat tudi prorektor univerze, ali bi bila univerza v Cambridgeu pripravljena dati študiju kriminologije bolj pomembno mesto. Po skrbni presoji je univerza pritrudilno odgovorila na ta predlog. Temu je sledila radodarna finančna podpora. Ustanova Isaaca Wolfsona je darovala univerzi 150 000 funtov, odbor univerzitetnega sklada pa je nemudoma sklenil dati letni prispevek. Oboje skupaj znaša pol milijona funtov. Univerza je ustanovila stolico za kriminologijo, katere profesor se bo — kar je najprimernejše — imenoval Wolfson profesor za kriminologijo. To je prva katedra za kriminologijo v Angliji in tudi v vsem angleško govorečem delu sveta. Njej je sledila ustavitev Inštituta za kriminologijo, ki je ustanova pravne fakultete. Da bi se zagotovila za kriminologijo potrebna globlja povezava z drugimi vedami, je bil ustanovljen upravni odbor, ki vključuje poleg predsednika fakultetne uprave pravne fakultete, dveh članov pravne fakultete in enega kooptiranega člena, še profesorja za fiziko, profesorja za eksperimentalno psihologijo, profesorja za socialno antropologijo, profesorja za ekologijo in profesorja za anatomijsko. Položaj ravnatelja Inštituta je zamišljen kot samostojna funkcija, toda trenutno so zaprosili Wolfsoma profesorja za kriminologijo, naj jo prevzame in je tako po svojem položaju član upravnega odbora. Poleg upravnega odbora obstoji še posveto-

valni odbor, ki ga sestavlja skupina znanih strokovnjakov izven Cambridgea in ki naj svetuje upravnemu odboru pri širših problemih upravljanja.

Višje osebje Inštituta bodo sestavljali štirje ravnateljevi pomočniki za raziskovanje: pravnik — kriminalist, penolog, sociolog in psihijater. Pomagala jim bo skupina raziskovalnih delavcev. Nastavljeni sta tudi tajnik in knjižničar. Na Inštitutu bodo razpisane štipendije za tuje predavatelje in raziskovalce, za kar gre zasluga predvsem širokosrčni podpori Fordove ustanove. Trije ali štirje štipendisti se bodo vsako leto pridružili Inštitutu pri njegovem pedagoškem in raziskovalnem delu. Sir Lionel Fox bo prvi iz naše države, predpostavljam pa, da bodo v tem okviru prišli v Cambridge leta 1961 trije znani ameriški kriminologi. Inštitut tudi upa, da bo vzpostavil tesnejše sodelovanje z izrednimi predavatelji.

Naloga Inštituta je dvojna: pedagoška in raziskovalna. V okviru pedagoških nalog so predvideni trije tečaji. Višji tečaj za kriminologijo bo namenjen tistim, ki delajo na področju kazenskega pravosodja. V prihodnjem študijskem letu se bo začel enoletni tečaj, ki bo obsegal približno 20 predavanj o različnih aspektih kriminologije in bo namenjen slušateljem različnih fakultet in njihovih oddelkov. Končno se bo leta 1962 začel še — ne najmanj pomembni — podiplomski tečaj, ki bo enoleten in bo vodil do diplome iz kriminologije. Namenjen je univerzitetnim diplomantom (ni nujno, da so pravniki).

Na raziskovalnem področju bodo sestavljalne integralni in stalni del inštitutske dejavnosti posebne raziskave o psihiatričnih in psiholoških aspektih na delinkventno ponanjanje, o stanju kriminalitete, o postopku s storilci kaznivih dejanj in o kazenskem pravosodju. Izdeluje se šest takih načrtov, za katere odgovarjajo vodilni člani Inštituta. Rezultati bodo objavljeni pod pokroviteljstvom Inštituta. Za vsak raziskovalni načrt je bil ustanovljen posvetovalni odbor, ki ga sestavlja majhno število znanih strokovnjakov pod predsedstvom neodvisnega predsednika.

Veliko pozornost posvečamo sestavi mednarodne kriminološke knjižnice, ki bo vsebovala obsežen, a skrbno izbran material z različnih področij. Knjižica bo zasledovala vso novejšo literaturo in bo primerno klasificirana. Za ustanovitev take knjižnice, ki jo pri nas nujno potrebujemo, je predvidenih 20 000 funtov. Inštitut izdaja zbirko »Kriminološke študije iz Cambridgea«, ki je nadaljevanje zbirke »Angleške študije o kazenskopravni vedi«. Doslej je izšlo 10 zvezkov. V naslednjih 18 mesecih se jim bodo pridružili še štirje

zvezki. Zbirka bo obsegala tudi priznana dela tujih kriminologov. Končno se pripravlja izdaja vsakoletne publikacije, ki naj bi podala pregled glavnega penološkega in z njim povezanega dela, kakor se odvija v Britanski skupnosti narodov. To je širok oris strukture Inštituta za kriminologijo v Cambridgeu in njegovega najpomembnejšega delovanja. Privlačno je ustanavljati nekaj novega na starem kraju, toda ne smemo pozabiti, da bo vrednost Inštituta v končni posledici odvisna od delovnega poleta, sposobnosti in odločnosti njegovega kadra. Te bistvene zahteve ne more nadomestiti nobena oblika javne podpore, noben denarni znesek in tudi ne prizadevnost ravnatelja.

*

Dovolite mi, da končam. Kakršnekoli so omejitve kriminološkega raziskovalnega dela, neko dejstvo ostaja vendarle neizpodbitno. Kazensko pravo ne more biti več objekt iz-

ključno in samo pravnega študija. Čas, ko je bil študij hudodelstvenosti omejen le na študij materialnega in procesnega kazenskega prava, je minil. Minil je tudi čas, ko je Francesco Carrara, eden izmed najbolj znanih profesorjev kazenskega prava v 19. stoletju, lahko mirno izjavil, da »kaznivo dejanje ni dejanski, temveč pravni pojmom«. Pri obravnavanju kaznivega dejanja in kaznovanja kot realnih pojavov je kriminologija dosegla že precejšnji uspeh, kljub slabosti svojih številnih prvih hipotez, kljub neuspehu svojih številnih prehodnih metod in tehnik in kljub zelo skromni podpori, ki je je bila vse doslej deležna. Mnogo starih vprašanj je seveda ostalo odprtih in vzniknilo je mnogo novih. Toda ob tem smo zbrali tudi mnogo žanesljivega in kritičnega znanja. Kriminologija je povzročila precej dvomov, ki so po svoje ravno tako pomembni kot njena odkritja.

Prevedla Alenka Šelih

Criminological and Penological Research

by Leon Radzinowicz, LL. D.

The article is a lecture presented to the Second United Nations Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders. It was delivered in London in August 1960, and deals with criminological and penological research.

In the first and in the second part, the author gives a workmanlike description of criminology which — as he puts it — is concerned with the study of crime and with the problem of combatting it. The author puts forward ten major limitations which criminological research should impose upon itself. The unilateral approach and the attempt to elucidate the causes of crime should be abandoned and research restricted to particular groups of delinquents. Criminological research has to consider the constantly changing substance of the factors and circumstances influencing the state of crime, and the necessity for discrimination and caution in the choice of the method used. The author assesses the interdisciplinary method which, in his opinion, can give a closer liaison and a more intimate exchange of views concerning methods and objectives, but can because of its dependence on the co-ordination of several individual methods and distinct terminology carry the seeds of its own failure. He then emphasizes the importance of an economical direction of efforts and the importance of the way in which the criminological material and findings are presented. Finally, the author draws attention to the fact that criminologists should avoid crusading zeal and narrow expertise.

In the third part of his address, the author surveys briefly the broad lines of the development of criminological research. He stresses that criminology was born in Europe (*Scuola Positiva*), but in Europe the original impetus of criminological research seems later to have been lost. Since 1920 tremendous strides in criminological research have been made in America. Although the output is uneven, a thorough knowledge of American methods and results is today essential to criminological research in general.

In the fourth part of his address, the author deals with the public and financial support

accorded to criminological research. He states that both, at government level and in the academic sphere, the neglect of criminological research is apparent almost everywhere, and that the question of training for criminological research is a great problem. At the undergraduate level, a systematic study of criminology hardly ever figures in the curricula of different faculties, the postgraduate study of criminology is neglected, and even in the Institutes of criminology the teaching is fragmentary.

In the last part of his address, the author deals with the state of criminological research in England. The first important criminological contribution from this country was an onslaught on the Lombrosian assumptions (Ch. Goring: *The English Convict*, 1913), but in the author's view, modern criminological research dates from Sir Cyril Burt's study *The Young Delinquent* (1925). The past fifteen years have witnessed an intensified interest in criminological research. At different institutes and universities investigations are multiplying, and the Home Office has appointed a Statistical Adviser and set up a Research Unit. The recent developments in Cambridge are part of this criminological revival. The University has established a Chair of Criminology, at which a Committee of Management comprising professors of different disciplines was set up to secure wider connections with these disciplines which criminology requires. The Institute is to perform a double function, that of teaching and that of research. To fulfil the first one, three courses are planned (an advanced course for those taking part in the administration of criminal justice, a course at the undergraduate level and a postgraduate course). To fulfil the second function, six projects are in the process of being carried out. An international library is to be built up and the Institute is publishing a series called *Cambridge Studies in Criminology*.

The author concludes with the statement that criminal law cannot continue to be the object of an exclusively juristic study and that criminology has already achieved considerable success in dealing with the reality of crime and punishment.